

6.9.2011

MEDEDELING AAN DE LEDEN

Betreft: Verzoekschrift 0870/2009, ingediend door Christina Corbani (Italiaanse nationaliteit), over de migrantenstromen in Libië in het kader van de bilaterale akkoorden tussen Italië en Libië

1. Samenvatting van het verzoekschrift

Indienster stelt dat de Libische politie geweld gebruikt om immigranten die op weg zijn naar Europa tegen te houden. Zij hekelt de rol van Italië in verband met deze kwestie en stelt dat Italië Libië sinds 2004 financiële en technische steun verleent om de stroom van illegale immigranten onder controle te houden. Indienster verzoekt om een internationale onafhankelijke commissie die onderzoekt op welke wijze de migrantenstromen in Libië worden behandeld in het kader van de bilaterale akkoorden. Ook zou er een onderzoek moeten worden ingesteld naar de directe en indirecte verantwoordelijkheden van Italië met het oog op een eventueel verbod op verlenging van de bilaterale akkoorden en de samenwerking met Libië opnieuw in een Europees en internationaal kader te brengen. Indienster wil voorts dat er een internationale humanitaire missie naar Libië wordt gestuurd om ter plaatse de omstandigheden te onderzoeken waarin gedetineerden en in detentiekampen geplaatste immigranten verkeren.

2. Ontvankelijkheid

Ontvankelijk verklaard op 6 oktober 2009. De Commissie is om inlichtingen verzocht (artikel 202, lid 6, van het Reglement).

3. Antwoord van de Commissie, ontvangen op 6 september 2011.

De opmerkingen van de Commissie hieronder hebben alleen betrekking op de toestand die in Libië bestond (en de betrekkingen en samenwerking die zich hebben ontwikkeld tussen dit land en de internationale gemeenschap) in het jaar 2009 (het tijdstip waarop het verzoekschrift werd ingediend) en die, zij het met verschillende ontwikkelingen, heeft voortgeduurd tot de eerste helft van februari 2011.

Zij houden daarom geen rekening met de volledig andere situatie die in het land is ontstaan sinds

de tweede helft van februari 2011, en die nog steeds verandert.

Opmerkingen van de Commissie

Libië, dat al een zeer belangrijke eindbestemming was voor duizenden migranten uit Noord-Afrika en de Afrikaanse landen ten zuiden van de Sahara, is de afgelopen tien jaar steeds meer veranderd in een belangrijk doorreisland voor migranten die de Middellandse Zee willen oversteken en illegaal Italië en Malta willen binnenkomen.

De Libische autoriteiten hebben aanvankelijk passief op dit verschijnsel gereageerd en er zelfs een bijdrage aan geleverd, door toe te staan dat de situatie op een gevaarlijke manier verergerde. Dit verschijnsel bereikte in 2008 een hoogtepunt, toen in één jaar tijd ongeveer 40 000 illegale migranten werden opgepakt door de Italiaanse en Maltese autoriteiten, hetzij in de territoriale wateren hetzij op de stranden van deze landen, terwijl vele anderen arrestatie wisten te voorkomen of op zee verdronken.

In 2009 nam het verschijnsel plotseling af tot bijna nul, nadat in mei van dat jaar van een bilateraal akkoord tussen Italië en Libië in werking was getreden. Op grond van dit akkoord zijn de Libische autoriteiten, met steun van Italië, begonnen met een effectieve en systematische patrouille langs hun kusten en in hun territoriale wateren, teneinde te voorkomen dat migranten pogen het land op illegale wijze te verlaten en zich naar de Europese Unie begeven. Daarnaast werden vele mensensmokkelaars en reisagenten in Libië gearresteerd.

De bilaterale samenwerking tussen Italië en Libië heeft het illegaal vertrekken en binnenkomen van migranten met succes gestopt, maar een andere, zeer belangrijke kwestie die hiermee samenhangt en die centraal stond in het verzoekschrift van indienst – namelijk de kwestie van de behandeling van illegale migranten in Libië – was niet voorzien en is ook niet adequaat aangepakt.

Uit verslagen van verschillende nationale en internationale organisaties en personen die actief zijn in Libië of informatie over de situatie in het land hebben verzameld, en via rechtstreekse bezoeken en contacten van de Commissie – *zo mochten op 4 oktober 2010 de commissarissen Malmström en Füle bijvoorbeeld tijdens hun eerste bezoek aan Libië het detentiecentrum voor illegale migranten in de stad Al-Koufra bezoeken* – bleek dat de migranten die door de Libische autoriteiten waren gearresteerd vanwege het illegaal oversteken van de grens of vanwege het niet hebben van een verblijfsvergunning voor het land, door de Libische politie werden behandeld op een manier die in strijd was met de internationale normen.

Dit leek in het algemeen veeleer het gevolg van structurele gebreken, zoals het feit dat Libië nog geen specifieke wetgeving heeft ontwikkeld inzake mensenrechten van vreemdelingen en gedetineerden, dat medewerkers die met migranten en gedetineerden te maken hadden niet opgeleid en gemotiveerd waren om volgens internationale normen te handelen, dat de ontvangstfaciliteiten waar migranten werden vastgehouden in zeer slechte conditie verkeerden en zeer weinig middelen ontvingen, en dat de algemene leefomstandigheden in de provincies waar de meeste arrestaties en detenties plaatsvonden (omdat zij zich in de woestijn en minder ontwikkelde gebieden bevonden) gekenmerkt werden door armoede en gebrek.

De afgelopen jaren heeft de Commissie geprobeerd de Libische autoriteiten over te halen om samen te werken bij het tegengaan van illegale migratie en om tegelijkertijd ook vooruitgang te boeken bij de behandeling van illegale migranten die door hun rechtshandavingsorganen waren onderschept.

In 2009 en 2010 heeft de Commissie zich op dit laatste punt op verschillende niveaus serieus ingespannen:

Allereerst heeft de Commissie projecten gefinancierd die in Libië ten uitvoer zijn gebracht door

het Italiaanse ministerie van Binnenlandse Zaken en door internationale organisaties zoals de Hoge Commissaris voor Vluchtelingen van de Verenigde Naties, de Internationale Organisatie voor Migratie, de Italiaanse Raad voor de Vluchtelingen, de International Organisation for Peace, Care and Relief en het International Centre for Migration Policy Development. Deze projecten – waarbij de Libische autoriteiten niet rechtstreeks betrokken waren, maar die door hen wel werden getolereerd – hebben ertoe bijgedragen dat de Libische autoriteiten zich meer bewust zijn van de noodzaak en de voorwaarden om migranten volgens hogere normen te behandelen en om hun fundamentele rechten te eerbiedigen, om juridische en materiële steun te bieden, althans aan migranten die behoefte hadden aan internationale bescherming of die tot kwetsbare categorieën behoorden of bereid waren om samen te werken en vrijwillig naar huis terug te keren, en om de ontvangstcondities in althans enkele detentiecentra te verbeteren.

Ten tweede hebben de commissarissen Malmström en Füle op 4 oktober 2010 een agenda voor samenwerking ondertekend met de Libische ministers van Buitenlandse Zaken (Moussa Koussa) en Binnenlandse Zaken (Yunis Al-Obeidi). Deze agenda voor samenwerking bevat een aantal punten en initiatieven waarover beide zijden hebben verklaard bereid te zijn gesprekken te voeren en mogelijk samen te werken. In het document wordt ook vermeld dat de beide zijden rechtstreeks en formeel zouden kunnen samenwerken bij het *"bieden van een fatsoenlijke behandeling, ontvangst en assistentie – overeenkomstig de internationale normen – aan illegale migranten die zijn onderschept of overgenomen of die zullen worden uitgezet door de Libische autoriteiten of die zijn gestrand in Libië , met extra aandacht voor migranten die tot kwetsbare categorieën behoren (zoals niet-begeleide minderjarigen, slachtoffers van mensenhandel, zwangere vrouwen en gezinnen met kleine kinderen)"*, bij het *"bieden van begeleide vrijwillige terugkeer aan illegale migranten die zijn onderschept of overgenomen of die zullen worden uitgezet door de Libische autoriteiten of die zijn gestrand in Libië of in het land van oorsprong, evenals het bieden van steun bij hun sociale en professionele herintegratie"* en bij het uitvoeren van *"opsporings- en reddingsoperaties met als doel het redden van levens van migranten in de woestijn of op zee"*. De Commissie en de Europese Dienst voor extern optreden hebben initiatieven ontplooid om de Libische autoriteiten over te halen deze bepalingen in de agenda voor samenwerking ten uitvoer te leggen.

Ten derde heeft de Commissie, namens de Europese Unie, onderhandelingen gevoerd met de Libische autoriteiten over een kaderovereenkomst die, wanneer deze wordt aangenomen, ook duidelijke bepalingen zou moeten bevatten om de Libische zijde ertoe te verplichten het beginsel van non-refoulement te eerbiedigen, wetgeving inzake asiel overeenkomstig de internationale normen aan te nemen en uit te voeren, en de mensenrechten van migranten te eerbiedigen.

Conclusie

Op grond van de beschikbare informatie is de Commissie van mening dat Libië in 2009 en 2011 migranten niet heeft behandeld overeenkomstig de internationale normen; zij heeft zich daarover ernstige zorgen gemaakt.

De Commissie heeft concrete initiatieven gestart om deze zaak aan te pakken en heeft de Libische autoriteiten openlijk voorgesteld om tot samenwerking te komen en hun technische ondersteuning te bieden voor hun algehele systeem voor migratiebeheer, en om humanitaire steun te bieden aan de migranten en vluchtelingen.

De Commissie was van mening dat op deze manier en op de middellange termijn enige vooruitgang zou kunnen worden geboekt, echter op voorwaarde dat de Libische autoriteiten ermee zouden instemmen om hun dialoog en samenwerking met de EU te intensiveren.

Alle betrekkingen en vormen van samenwerking met de Libische autoriteiten zijn echter in februari 2011 gestopt.

Sinds de inwerkingtreding van de Italiaans-Libische overeenkomst van mei 2009 tolereren de Libische autoriteiten naar verluidt niet langer het illegaal vertrekken door migranten van hun kust en zijn zij begonnen met het aanhouden van mensen die dit toch proberen.

Aan de andere kant is er, op grond van de beschikbare informatie over de inhoud van het bilaterale akkoord tussen Italië en Libië, geen bewijs dat de overeenkomst direct heeft geleid tot een verslechtering van de manier waarop de Libische autoriteiten de illegale migranten die zij op hun grondgebied hebben aangehouden plachten te behandelen.